

O Zarf

Âkif Emre entelektüel katkılarıyla, aydın duruşuyla ve yaşarken ışıttığı dostluklarıyla hep anılacak. Dilerim gençler, geleceği inşa edecek olan gençler Âkif Emre'nin entelektüel mirasını, güzel ahlâkını sahiplenip ondan yeni dünyalar kurarlar. Yaşarken çizdiği portreyi örnek alırlar.

Mustafa Kirenci

Şahsiyet sahibi bir aydın olmanın en halis unsurları genel olarak fikir, his, kültür, olgunluk ve samimiyetin bir arada bulunması olarak kabul ediliyor. Bu açıdan bakılınca birçok aydın portresi mevcut. Kiminin hissi (duygusu) var kültürü yok, kiminin de kültürü var samimiyeti yok. Ve olanlarla olmayanların terkiyinden oluşan daha birçok aydın tipi pratikte gözlemlenebilir hale geliyor. Bütün bunların bir arada olması da bir lütuf olsa gerek. Benim tanıdığım Âkif Emre bu lütfü mazhar bir aydıydı. Kitaplarından, gazete yazılarına, verdiği ve yaptığı röportajlardan, hazırladığı belgesellere kadar bütün entelektüel verimlerinde aynı tutarlı çizgiyi, bilinci ve feraseti sayfa sayfa izlemek mümkün. Bu vasıflarıyla da bizler için yapıcı bir ruh olma özelliğini daima korumasını bildi. Onun bu “yapıcı” vasfı toplumza, milletimize, devlet ve medeniyetimize ait problemlerimiz üzerinde nasıl durulması gerektiğini bilmesinden, problemlerimizi anlamış ve onlar üzerinde düşünmüş olmasından kaynaklanıyordu. Ne alelacele verilmiş hükümleri vardı ne de bir egodan taşan yorumları. Realitemizi oldukça iyi kavramış ve

bu kavrayıştan doğan fikirlerle ne söylemesi ve nasıl söylemesi gerektiğini ferasetle ortaya koyma becerisi gösteriyordu. Hayat dediğimiz şey biteviye bu problemleri besliyor, her birimiz de kaderin kendisine bahşettiği payla bunu kendimizce yaşıyoruz. İçinde yaşadığı topluma karşı içte yanan bir ateş gibi yüksek sorumluluk sahibi olma her entelektüelin harcı olmadı ve olamıyor. Bunun örnekleri epeyce mevcut. Bazıları bu ateşin hararetinden pes edip daha ılıman ve hafif rüzgârlı iklimleri tercih eder, daha birçok ara nüansın yanında bazıları da bu tecrübeyi sonuna kadar kendi benliklerinde taşıyarak millet adamı haline gelirler. Âkif Emre, derinliğini ve içindeki ateşin hararetini daima koruyarak söylemesi gerekenleri söyledi.

Âkif Emre bilindiği gibi daha çok gazete yazılarıyla, arada sırada ise belli bir konuya hasredilmiş dergi yazılarıyla, entelektüel hayatımızı besledi. Gazete demek güncel olanı, popüler bir olayı ya da olaylar zincirini en yoğun şekilde sayfalara taşımak demek. Âkif Emre bu anlamda bir gazete yazarı hiç olmadı. Günlük olayları ve siyaseti daima yazılarında işledi, onları es geçmedi. Fakat güncel olanın ve siyasetin asıl meseleleri-

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

“

"MÜSLÜMANLIK BU TOPRAKLAR İÇİN NE İFADE EDİYOR? SORUSU, TÜM BU HENGÂME İÇİNDE "GELECEK NESİLLERE NASIL BİR MÜSLÜMANLIK ALGISI ŞEKİLLENDİRİYORUZ? SORUSUNDAN BAĞIMSIZ DEĞİL. HER ŞEY OLUP BİTTİKTEN SONRA "KAYIP KAZANÇ ARİTMETİĞİNE HAPSEDİLMİŞ BİR MÜSLÜMANLIK MI? YOKSA "YARINLARA İSLÂM ADINA NE SÖYLÜYÜRÜZ? KAYGISI MI MÜSLÜMANCA SORUMLULUĞUMUZUN ÖLÇÜSÜ OLACAK?"²

”

mizin üstünü örtmesine, hedef şaşırtmasına kalemiyle izin vermedi. Asıl meselelerimizi gündemde tutmaya çalıştı. Güncel olana ve siyasetin bin bir yüzüyle işleyişine eleştirel bakabilmeyi, ihtiyatını koruyabilmeyi başardı.

Sorular sordu, bizim de kendimize sormamız gereken. Asıl sorularımızı, asıl meselelerimizi her vesileyle hatırlattı. Soruları bütün bir millet adına sordu. Bazılarını cevapladı. Cevaplamadığı sorular ise cevaplayana kadar sormaya devam etmemiz, hiçbir zaman peşini bırakmamamız gereken sorular olarak kaldı. Örneğin şu iki soru birbirinden ayrı iki kutbuyla herkesin kendisini muhatap kılacağı ve düşünmesi gereken sorular olarak önümüzde duruyor: "Bugün Suriye'de yaşanan katliam, Müslümanların savaşla birbirini boğazladığı gerçeği sadece İslâm dünyasına fatura edilebilir mi? Yahut Batı'nın kirli tez-gahlarının olması bizi sorumluluktan kurtarmı?"¹

Bir de ilk etapta hatırladığım şu sorular yumağı var ki hakikaten her birimizin bu soruların ateşleyeceği bir özdeşleri cenderesine kendimizi teslim etmemiz gereken sorular:

"Müslümanlık bu topraklar için ne ifade ediyor? sorusu, tüm bu hengâme içinde "gelecek

nesillere nasıl bir Müslümanlık algısı şekillendiriyoruz? sorusundan bağımsız değil. Her şey olup bittikten sonra "kayıp kazanç aritmetiğine hapsedilmiş bir Müslümanlık mı? yoksa "yarınlara İslâm adına ne söylüyoruz? kaygısı mı Müslümanca sorumluluğumuzun ölçüsü olacak?"²

Eğer yaşasaydı bu ve benzeri soruları sormaya devam edecek, bunlar üzerinde analizler yapacaktı.

Bir de 2014'te Hece Dergisi'nde yayımlanan, bir yazısı aklıma geliyor. "Bu Bir Reklam Değildir". Yazının başlığı ile içeriği kültür ve zihniyet dünyamızın yaklaşık 25 yılını içine alan ironik hikâyesi. Hikâye diyorum çünkü yazının içeriğinde küçücük birkaç rötuşla bir kurgu sanatı olan hikâye sanatına dahil edilebilecek sanatkârane bir yazı. Yazının başlığı ile içeriği arasındaki ironi Akif Emre'nin birçok yazısında görülen bir tutum. Hakikati bazen bu şekilde de göstermek istiyor olmalı. Yazı yaklaşık 1990'ların başlarını tahmin ettiren bir zamanda, bir gazete ortamına gelen lüks kâğıda basılı bir davetiyeden hareketle kaleme alınmış. Bu davetiye zarfı taşıdığı haberin dışında Akif Emre için başka haberlerin de habercisi olmuştur. Bu yazı bile başlı başına, son zamanlardaki kültür-kültürel iktidar üzerine yapılan bölük pörçük özdeşleştirilen en derli toplu ve belîğ bir analizdir. Sözü uzatmadan yazıyı tamamen aktarmak istiyorum:

Bu Bir Reklam Değildir³

Her şey o gün başlamıştı. Daha doğrusu, "o gün bitmişti" dememek için "başlamıştı" diyorum. Sonun başlangıcı da olsa "başlamak" olumluluğu işaret eden bir eylem.

Her şey bir şimşek hızıyla o gün zihnimde çakmıştı; sanki kazandıkça kaybetmeye başladığımızın işareti gibiydi...

Yıllar önce, henüz konforlu yazar odalarının, hiyerarşik medya düzeninin, kalemler arasındaki boy farkına belirgin çizgiler çekmediği günlerdi. Gazetenin kaotik görüntüsünün içinde hareketli bir düzenin, gönüllülüğün, amatör ruhun estiği yazı işleri bölümüne gelen o zarf, çok şeyin habercisiydi. Yazı işleri bölümü desem de gazetenin hemen her bölümünün bir arada olduğu koca bir salon... Dışardan bakanların kimin ne yaptığına dair bir fikir edinemeyeceği kaotik görüntü... Aslında bu düzensizlik, gürültü ve heyecanlı bir yol arayışının, yola çıkmanın, yolu bulmanın uğultulu çabasının başka bir şey değildi.

Muhtemelen çok az kişi, felaket haberini getiren o zarfa dikkat kesilmiştir. Kocaman lüks kâğıda basılı bir zarf... Zarfın içinde parlak yaldızlı renklerle basılmış bir davetiye...

Bir davetiye zarfının bir neslin zihinsel dönüşümünün haberini içinde sakladığını kim bilebilirdi?

Henüz yeni iş başına gelmiş belediyenin kültür etkinliklerinden biri için gönderilmişti davetiye.

İzbe, sigara yahut küf kokulu dernek salonlarından ışıltılı konser salonlarına çıkmaya başlanmıştı artık.

¹ Müstağrip Aydınlar Yüzyılı, sayfa: 61

² Müstağrip Aydınlar Yüzyılı, sayfa: 275

³ Hece Dergisi, Sayı: 208, Sayfa: 65-67.

Yüksek fikirlerin, hep bastırılmaya çalışılan duyarlılıkların, şiirin, sözün artık memlekette adam yerine konacağı günlerin geldiği varsayılmıştı. Hiç kimse de yadurgamamıştı, ne ışılı salonları ne de yaldızlı davetiyeleri.

Hikâye hızla akmaya başladı, zaman zaman kesintiler olsa da.

Önce kapaksız, saman kâğıda basılı dergiler ortadan kayboldu ve birinci hamur, hatta kuşe kâğıda basılmış albenili dergiler boy gösterdi. Daha fiyakalı resimler, profesyonelce hazırlanmış grafik tasarımları olan dergiler posta kutusunu doldurmaya başlamıştı. Kalın ve ağır dergiler... Çoğu kamu kuruluşlarının reklamlarıyla sayfaları renklenmiş dergilerdi bunlar.

Her şeye rağmen hâlâ toptan bir kopuş yaşanmamıştı; hâlâ şiir, deneme yazarlar vardı. Bunca yılın birikimini, eli ayağı düzgün bir şekilde basılmış görmek, masumca bir istek gibi geliyordu ilkin. Kâğıdın ve mürekkebin henüz zihinleri dağıtmadığı, beyin kıvrımlarına nüfuz etmediği günler...

Çok geçmeden telifler de... hem de iyi telifler, uykusuz gecelerin şairlerinin gözlerini açan telifler ödenmeye başlayacaktı...

Ve süreç hızla işleyecek; düşüncenin, sanatın, saf şiirin piyasalaşmasına doğru evrilen bir ortam herkesi kuşatacaktı. Sanki teneffüs edilen bir havaya dönüşmüştü; serbest piyasada herkes onu solumaya başlamış gibiydi...

Zamanla bu edilgen, tek yönlü etkileşim yetmeyecekti; kelimelerle oynamayı seven, kelimelerle oynadıkça yeni dünyalar keşfe-decekti...

Anamalcı piyasanın reklam denilen en baştan çıkarıcı, çürütücü canavarı keşfedilecekti nihayetinde.

"Girişim ruhu", kalemin ucundan beyne giden kılcal damarlara doğru nüfuz etmeye başlamıştı.

Sarı saman kâğıdından mamul, mürekkep kokan dergilerin gözden irak bir köşesine ismini yazdırmaktan ürkenler reklam afişlerinde boy göstermeye çabuk alışacaklardı. Matbaadan paket paket dergi taşıyan kalem erbabı, artık reklam ajansı yönetmeye başlamıştı.

Son sayıya bir yazı yetiştirmek için âdeta doğum sancısı çeken, çayhane köşelerinde vatan kurtaranlar, deniz manzaralı ofislerde reklam sloganı bulmak için geniş salonları arşınlarken bulacaklardı kendilerini...

Yıllar önce, henüz konforlu yazar odalarının, hiyerarşik medyada düzeninin, kalemler arasındaki boy farkına belirgin çizgiler çekmediği günlerdi. Gazetenin kaotik görüntüsünün içinde hareketli bir düzenin, gönüllülüğün, amatör ruhun estiği yazı işleri bölümüne gelen o zarf, çok şeyin habercisiydi... Muhtemelen çok az kişi, felaket haberini getiren o zarfa dikkat kesilmiştir. Kocaman lüks kâğıda basılı bir zarf... Zarfın içinde parlak yaldızlı renklerle basılmış bir davetiye...

Fotoğraflar: Akif Emre arşivinden

Metin Yüksel, Akif Emre, Şükrü Dinçer

Serbest düşünme zamanlarının idealist gençleri, serbest piyasanın kölesi olmaya doğru hızla gökdelenlerin bir üst katına doğru yükselişe geçmişti bir kere...

Doğrusu parlak buluşları vardı: Düşünsel arkaplanı olan reklamlar piyasada yeni ufuklar açabiliyordu. Ne var ki, düşünce üretecek zihinler reklama yoğunlaştıkça yavanlaşacaktı. Hâlâ çıkmaya devam eden pahalı dergiler ağırlaştıkça anlam buharlaşmaya başlamıştı.

Edebiyat, sanat, düşünce, şiirle en aşılmaz dağları aşmaya, kalemiyle demir dağları delmeyi en kutlu eylem bilenler, kitleleri baştan çıkarıcı reklam sloganlarının gölgesinde kaybolmaya başlarken yeni bir dalga devreye girecekti.

Kurucu düşünceyi besleyen edebiyat ve sanatçılardan oluşan neslin yerini yavaş yavaş akademisyenler almaktaydı. Daha disiplinler, daha sistemik, daha bilimseldi duruşları. Söylemleri sağlam bir arkaplana yaslandıkları izlenimi veriyordu. Bilimin sorumluluğuyla konuşurken toplumsal sorunlara çözüm üretmeye aday olmayı ima ediyordu duruşları...

Ne var ki, kısa zamanda onlar da bürokrasiye atlayacaktı. Devletin, memleketin onların bilimsel neşterine ihtiyacı vardı!

Kurtarmaya gittikleri devletin bir parçası olmakta gecikmediler. Makamlarına alıştıkça "bürokrat" oldular, bürokratlaştıkça devletleştiler. Devleti benimsedikçe resmî kurallar, bilimsel hakikatin yerini aldı.

Ve bir de daha önce fark etmedikleri bir şeyi keşfettiler... Küçümsedikleri öykücüler ve dudak büktükleri şairlerle iş birliği yapmalarını gerektiğini...

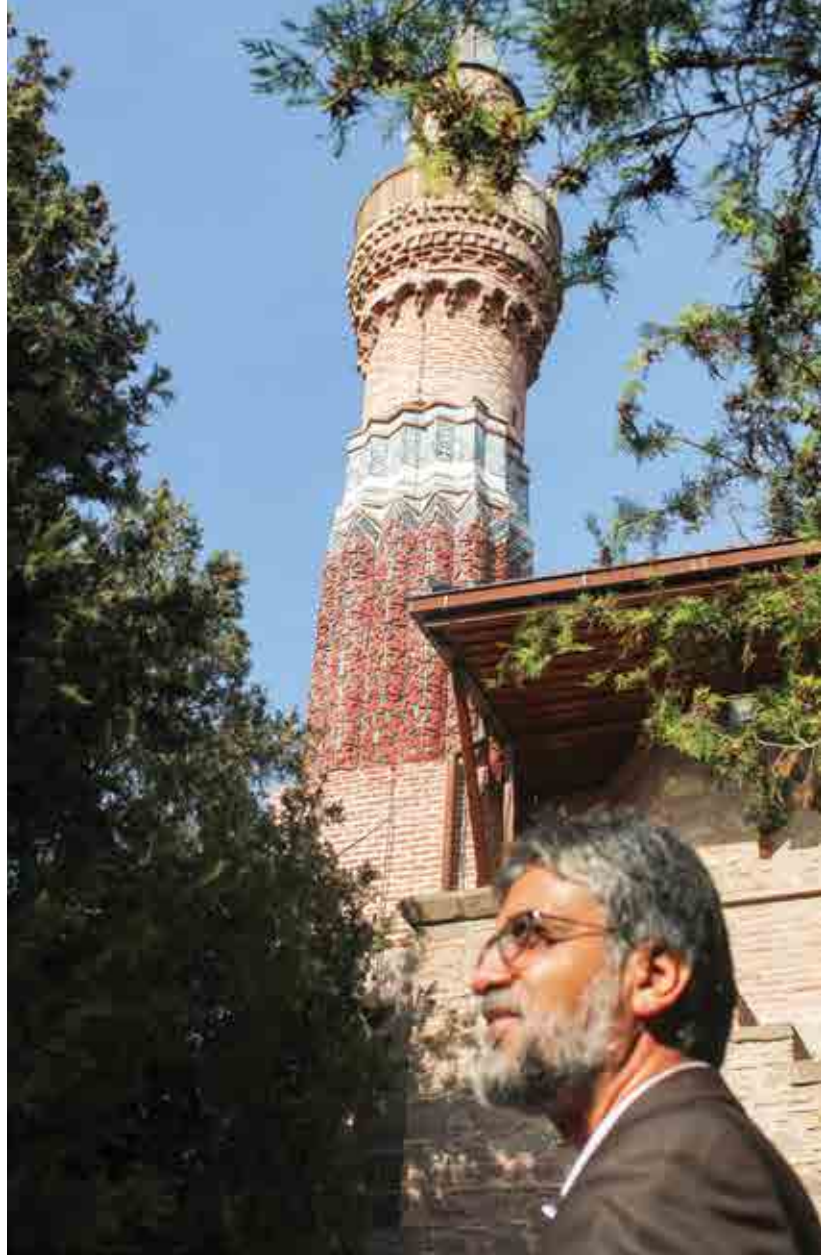
Serbest piyasa aklının reklam ideolojisine teslim olduğu anda ortaya çıkan işbirliğinden müthiş bir sinerji çıkacaktı...

Bundan sonrasını serbest piyasa kuralları belirleyecektir artık...

Düşüncenin, hakikatin, şiirsel keşfin, duyarlılığın paketlenip piyasa için seferber edileceği bir dönem açılmıştı. Baş dönmesi kaçınılmazdı.

Reklam çağı hız çağıydı. Her şey gibi reklam paketine terk edilmiş düşüncelerin hızla eskimesi, göz kamaştıran sahteliklerin solması kaçınılmazdı. Terk edişlerin hatırlanma vakti gelmesi zorunluydu. Zorlu arayışların terk edilip ucuz buluşlara, kolay kazanımlara yönelişlerin birer sevaba dönüştüğü an gelip çatacaktı. Kaçınılmaz olandı gelmekte olan...

Artık son kalan yaldızlı ışıltılı görüntülerin birer yanılısına olduğunu farketmenin, hakikatli du-

Fotoğraf: Akif Emre arşivinden

Fotoğraf:
Akif Emre
arşivinden

ruşları hatırlamanın, kutsal hakikate dönmenin zamanı gelmişti.

Kaleme, deftere, düşünmeye, duvar örecek işçiliğe dönme vakti.

Önce arınma.

Sonra da arama ve inşa vakti...

Âkif Emre entelektüel katkılarıyla, aydın duruşuyla ve yaşarken ışıttığı dostluklarıyla hep anılacak. Dilerim gençler, geleceği inşa edecek olan gençler Âkif Emre'nin entelektüel mirasını, güzel ahlâkını sahiplenip ondan yeni dünyalar kurarlar. Yaşarken çizdiği portreyi örnek alırlar.

Vefa örneği olan bu özel sayının imkânını zorlamadan sözü bağlayacak olursak...

Âkif Emre'ye Allah'tan rahmetler diliyorum. Ruhu şad olsun.